

УДК 37.013.42:379.835

СОЦІАЛІЗАЦІЯ ШКОЛЯРА У ЗМІСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ДИТЯЧОГО ЗАКЛАДУ ОЗДОРОВЛЕННЯ І ВІДПОЧИНКУ З ДЕННИМ ПЕРЕБУВАННЯМ

Солова В.М.

У статті проаналізовано завдання, зміст діяльності дитячого закладу оздоровлення і відпочинку з денним перебуванням, шляхи соціалізації, реалізації права кожної дитини на повноцінний відпочинок, оздоровлення, забезпечення змістовного дозвілля, задоволення інтересів і духовних запитів відповідно до індивідуальних потреб у літній канікулярний період.

Ключові слова: канікули, соціалізація, дитячо-дорослий колектив, літній табір у місті, організація табору, діагностика, мета, завдання, нормативно-правове забезпечення.

В статье проанализированы задачи, содержание деятельности детского учреждения оздоровления и отдыха с дневным пребыванием, пути социализации, реализации права каждого ребенка на полноценный отдых, оздоровление, обеспечение содержательного отдыха, удовлетворение интересов и духовных запросов, соответствующих индивидуальным потребностям в летнем каникулярном периоде.

Ключевые слова: каникулы, социализация, детско-взрослый коллектив, летний лагерь в городе, организация лагеря, диагностика, цель, задачи, нормативно-правовое обеспечение.

The author of the article analyzes goals and objectives of children's day-care recreation centers, ways of socialization, realization of every child's right for quality recreation, health improvement, development of interests and spiritual needs according to individual preferences during summer vacation.

Key words: vacation, socialization, children-adults group, town summer camp, camp organization, diagnostics, goal, objectives, normative legal regulations.

Постановка проблеми. Права дитини на відпочинок і дозвілля, користування послугами, що надаються закладами охорони здоров'я, визначені Конвенцією ООН про права дитини, що ратифікована Україною в 1991 році.

Поліпшення стану здоров'я, відновлення їх життєвих сил, запобігання бездоглядності, створення умов для продовження виховного процесу та розвитку творчих здібностей забезпечується шляхом організації оздоровлення та відпочинку дітей, зокрема у канікулярний період.

Упродовж останніх років спостерігається тенденція до погіршення стану здоров'я дітей з одночасним збереженням незначного обсягу надання їм послуг з оздоровлення та відпочинку [10].

Відбувається істотне зменшення кількості дитячих закладів оздоровлення та відпочинку. Більшість закладів становлять табори з денним перебуванням дітей, які утворюються на базі навчальних закладів [10]. Рівень організації виховного процесу і

дозвілля в закладах не відповідає сучасним потребам дітей, зокрема не застосовуються повною мірою активні форми відпочинку та оздоровлення.

Аналіз причин виникнення проблем та обґрунтування необхідності її розв'язання викладені в Концепції Державної цільової соціальної програми оздоровлення та відпочинку дітей на період до 2015 року.

Так, зокрема, відзначається недостатній рівень фінансування наукових досліджень у сфері оздоровлення та відпочинку дітей, недосконалість системи підготовки та підбору спеціалістів для роботи в закладах, недосконалістю механізму надання послуг з оздоровлення та відпочинку, зокрема дітям, які потребують особливих умов для оздоровлення, та дітям-інвалідам [10].

Визначена оцінка стосується проблеми підготовки студентів вищих навчальних закладів до роботи в дитячих закладах оздоровлення і відпочинку, оскільки навчальною програмою передбачена виховна практика в дитячих закладах.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблемою дослідження діяльності дитячих оздоровчих закладів оздоровлення і відпочинку займалися В.І.Беляєв, О.С.Газман, О.І.Грекова, М.М.Соля, В.Ф.Матвеев, О.С.Шмаков, С.П.Афанасьєв, С.В.Коморін, А.І.Тимонін, Є.І.Коваленко.

На проблему діяльності дитячих закладів із соціалізації дітей звертають увагу В.В.Рютін, А.Й.Капська, М.Б.Євтух, Ю.В.Таран, Л.М.Малафій, О.В.Єнін, Н.Щуркова.

Метою нашої статті є обґрунтування необхідності діяльності дитячого закладу оздоровлення і відпочинку з денним перебуванням, побудови всієї системи виховної роботи закладу на основі створення виховних ситуацій соціалізації, у важливості вчити дітей, що відповідають, жити сьогодні в громадянському суспільстві, в неформальному середовищі дитячого закладу, формувати діалогову спільність дітей і дорослих на основі партнерської взаємодії.

Виклад основного матеріалу. Людина відчуває потребу у спілкуванні з іншими людьми, це впливає на особистісний розвиток, набуваються соціальні навички.

Виховний простір, в центрі якого знаходиться дитина, часто виходить за межі одного навчального закладу. Це не лише приміщення школи і навчально-виховні технології, це й зовнішні соціальні та інформаційні системи, люди, суспільні явища. Виховний простір школи діє на учня і тоді, коли він знаходиться поза школою, на канікулах, на відпочинку з батьками чи друзями. Виховна система школи впливає на всі сфери життя підростаючого школяра і головним тут є процес соціалізації.

Дитячі і дитячо-дорослі колективи, що сформовані на базі школи, на період літа зменшують свій вплив, і у дітей з'являється багато вільного часу. В цей час зменшується або зовсім зникає контроль за дітьми з боку дорослих і батьки сподіваються в плані організації літнього відпочинку на шкільний дитячий оздоровчий заклад з денним перебуванням.

Система управління сферою відпочинку та оздоровлення дітей регламентується державною цільовою соціальною програмою оздоровлення та відпочинку дітей на період до 2015 р., Типовим положенням про дитячий оздоровчий заклад оздоровлення та відпочинку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 квітня 2009 р. №422. Зокрема, в Державній програмі стверджується, що права дитини на відпочинок і дозвілля, користування послугами, що надаються закладами охорони здоров'я, визначені Конвенцією ООН про права дитини, що ратифікована Україною в 1991 р.

Наголошується, зокрема, що у канікулярний період шляхом організації оздоровлення та відпочинку дітей забезпечується поліпшення стану здоров'я дітей, відновлення їх життєвих сил, запобігання бездоглядності, створення умов для продовження виховного процесу та розвитку творчих здібностей.

На базі школи створюються дитячі оздоровчі заклади оздоровлення та відпочинку з денним перебуванням дітей, визначається мета діяльності, як реалізація права кожної дитини на повноцінний відпочинок, оздоровлення, забезпечення змістовного дозвілля, задоволення інтересів і духовних запитів відповідно до індивідуальних потреб.

Нормативно-правове забезпечення роботи дитячих закладів оздоровлення та відпочинку з денним перебуванням має два напрямки: пов'язане з організацією діяльності та організацією оздоровчових процесу в таборі, а саме:

- Наказ про створення дитячого закладу оздоровлення та відпочинку.
- Штатний розпис.
- Наказ про розподіл обов'язків між адміністрацією табору.
- Посадові інструкції.
- Правила внутрішнього трудового розпорядку в таборі.
- Документи щодо охорони життя та здоров'я дітей, техніки безпеки.
- Акт прийому і здачі закладу.
- Фінансово-бухгалтерські документи.
- Графік роботи співробітників табору.
- Санітарні книжки працівників табору.
- Накази про вихідні.
- Документи, що регламентують оздоровчо-виховний процес.
- Програма робочого табору.
- План-сітка оздоровчо-виховної роботи закладу на весь період (18–21 день).
- Режим роботи табору.
- Особисті плани роботи вожатих і вихователів.
- Журнал (списки) дітей.

У роботі дитячого закладу оздоровлення та відпочинку з денним перебуванням виділяються такі основні завдання:

1. Виховну та оздоровчу роботу закладу будувати на основі документа спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН "Світ, сприятливий для дітей", (підписаним Кабінетом Міністрів України 10 травня 2001 р.), де визначено чотири пріоритетні напрями діяльності: пропагування здорового способу життя; забезпечення можливості здобувати високоякісну освіту; захист дітей від жорсткого поводження, насильства та експлуатації; розвиток та захист прав інтересів підростаючого покоління.

2. Напрацювання механізму і засобів діяльності, спрямованих на швидку адаптацію та включення дітей у діяльність табірної зміни оздоровчого закладу.

3. Розвиток системи додаткової освіти, спрямованої на формування індивідуальної позиції дітей і засвоєння досвіду спілкування.

4. Реалізація інноваційних проектів у сфері оздоровлення та відпочинку дітей, зокрема, дітей, які потребують особливих умов для оздоровлення, та дітей-інвалідів.

5. Поліпшити якість послуг з оздоровлення та відпочинку, забезпечити розвиток особистісних здібностей дітей.

6. Створити у закладі оптимальні умови для відновлення та зміцнення здоров'я дітей, зокрема, тих, що потребують особливих умов для оздоровлення.

7. Спільна діяльність педагогів і дітей.

Функції дитячого закладу оздоровлення та відпочинку з денним перебуванням:

- Соціальна – це накопичення досвіду участі у громадському житті, в праці, в колективі.
- Комунікативна – вміння жити в колективі, бути в злагоді з самим з собою.

- Розвивальна – освітня – виховна – це розвиток пізнавальної активності дітей, їх ерудиції, кмітливості.
- Дозвілєва – це виховання культури вільного часу.

Структура міського дитячого закладу має такі напрями діяльності: організація відпочинку та ігрової діяльності, фізкультура і спорт, екскурсії, знайомства з людьми різних професій, психологічна допомога у визначенні потенціалу творчості, лідерських і комунікативних якостей особистості, фізичних та інтелектуальних здібностей – всі ці напрями потребують системних опрацювань. Головним у діяльності міського закладу – наповнити всю систему виховної роботи прагненням створити виховні ситуації соціалізації, вчити дітей, що відпочивають, жити сьогодні в громадянському суспільстві. Лише у спілкуванні можливо вирішувати виховні завдання із соціалізації особистості школяра.

Міський табір влітку в школі – це можливість у неформальному середовищі сформувати діалогову спільність дітей і дорослих на основі партнерської взаємодії.

Щоб спланувати оздоровчо-виховну діяльність шкільного літнього оздоровчого табору, наповнити життя дітей значущими подіями і цікавим змістом, відібрати засоби і технології, які б впливали на соціалізацію дітей, що відпочивають в умовах нового дитячого колективу – табору, необхідно мати інформацію про сподівання дітей та їх сімей від літнього табору.

Мету літнього міського закладу можна висловити думками В.О.Сухомлинського “Суспільна сутність людини проявляється у його ставленні, зв’язках, взаємовідносинах з іншими людьми”.

Необхідно поєднати бажання дітей, їх батьків і цілі педагогів-вихователів, зробити максимально цікавою і методично наповненою, змістовною роботу, щоб територія табору і вся його діяльність стали для школяра, який залишився на літні канікули у місті, полем розвитку й духовності.

“Сонечко” – саме таку назву закладу обрали в Ніжинській ЗОШ I–III ступенів № 15, зміст виховного процесу в якому визначався завданням соціалізації особистості вихованця. Структура закладу типова: кожен дитячий загін – група різновікова, має свою назву, заличку, емблему, атрибути.

Побудувати модель, у якій корисна діяльність поєднувалась б з ідеєю соціалізації особистості в різновіковому тимчасово організованому колективі стали метою колективу вчителів і вихователів ЗОШ №15 м.Ніжина. Проект організації відпочинку школярів в умовах літнього оздоровчого табору “Сонечко” на базі ЗОШ №15 м.Ніжина був розроблений учителями школи і втілення ідей проекту здійснив колектив літнього табору: вихователі, вчителі фізичної культури, педагог-психолог, соціальний педагог, лікар, медична сестра, вожаті – студенти 3-го курсу Ніжинського університету імені Миколи Гоголя.

Ідея проекту – створення програмно-дидактичного забезпечення роботи з соціалізації особистості школяра в умовах літнього міського оздоровчого закладу на базі школи, мета і завдання – організація культурно-дозвілєвої діяльності, створення умов соціальної мобільності дітей, формування у них соціально-моральних особистісних якостей. Проект вибудовує

систему управління вихованням у міському таборі, спрямований на розвиток творчих здібностей вихованців, залучення їх у колективну громадсько корисну діяльність, вироблення соціальних навичок, формування установки на здоровий спосіб життя. Проект передбачає формування соціальних умінь і навичок під час перебування в літньому оздоровчому таборі “Сонечко”, а саме: навички мобільності, вміння сказати приємне, вміння відмовити, вміння наполягати на своєму, визнання досягнень, вміння спілкування, вміння звернутись за підтримкою, самовизначення в колективі, вміння виявити свої здібності.

В закладі оздоровлення і відпочинку відбувається формування нової дитячо-дорослої спільності, яка складається із дітей різного віку, співробітників, вихователів, студентів, батьків. Об’єднання зусиль учасників літньої роботи дозволяє створити комфортне виховне середовище, яке сприяє розвитку комунікативних, творчих, інтелектуальних здібностей дітей. Норми життя визначають освітня програма школи, Положення про міський дитячий заклад оздоровлення і відпочинку. Закон України “Про освіту” орієнтує педагогів на організацію продуктивного дозвілля в канікулярний час, конвенція ООН “Про права дитини” визначає права і свободи дітей у галузі освіти, розвитку і культури, права підростаючої дитини на всі види творчої діяльності відповідно до інтересів і здібностями, Декларація принципів толерантності, орієнтує на побудову толерантних діалогових взаємовідносин у дитячих колективах, виховання поваги і розуміння протилежної думки.

Діяльність міського закладу оздоровлення і відпочинку має чітку управлінську структуру. Режим дня, календар подій, план, індивідуальна робота, психолого-педагогічна підтримка – ці організаційні педагогічні заходи допомагають у реалізації завдань виховного впливу на кожну дитину.

Заклад організовує спрямовану інформаційну та аналітичну роботу з залучення до культурних цінностей через доступ до державних бібліотечних, музейних фондів, знайомство з людьми різних професій. Спроби себе в різних галузях творчості, зустрічі з цікавими людьми – все це спрямовано на розвиток соціально-етичної сфери особистості дитини.

У кожній дитини, як і у дорослої людини, є індивідуальні інтелектуальні і творчі потреби. Реалізувати ці потреби допомагають культурно-дозвілєві заклади, індивідуальна творчість, самоосвіта. Створення у дитячому тимчасовому колективі творчих груп за інтересами необхідні для розвитку здібностей дитини. В таборі “Сонечко” працюють такі об’єднання: клуб “Музика і театр”, гурток юних майстрів, студія хореографії, інтелектуальний клуб “Подорожуємо містом”, гурток “Ігротека”, товариства “Еколог”, вітальня “Чай з друзями”, творчі групи “Еврика”. Проведення спільних творчих свят – це, насправді, і є соціально-виховний вплив.

Організація роботи з соціалізації особистості неможливо без психолого-педагогічного супроводу відповідно до рівня соціалізації дитини, який вона мала до прибуття в міський дитячий заклад, його інтересів і здібностей.

Діагностику рівня соціалізації дітей необхідно проводити в перші дні, але спочатку варто оцінити психологічну готовність педагогів до роботи з но-

вою сформованою різновіковою дитячою групою. Діагностика допоможе визначити соціальні потреби не лише дітей, але і їх батьків за такими аспектами: громадсько-політичний, моральний, естетичний, пізнавальний, ціннісно-орієнтаційний, творчий і комунікативний.

Відомо, що основні проблеми соціального становлення особистості ідуть із сім'ї, де перш за все формується "Я-концепція" дитини. У міський дитячий заклад, як правило, потрапляють діти із сімей малозабезпечених, неповних, неблагополучних. Ці сім'ї, де дитина спостерігає постійні сварки батьків, де батьки алкоголіки і наркомани. До цього ще існує і проблема безробіття батьків.

Значну частку родин складають неповні сім'ї. Неповна сім'я – це сім'я, в якій дітей або дитину виховує один з батьків. У більшості випадків – це сім'ї одиноких матерів, розлучених жінок і вдівців. Одна з провідних проблем неповної сім'ї – це матеріальні проблеми, які виникають у родині в зв'язку з тим, що в родині один трудовий дохід, який найчастіше не перевищує прожитковий мінімум. Іноді жінка, щоб забезпечити дитину, змушена працювати на двох або навіть трьох роботах. З цього випливає наступна проблема – виховання дитини. Якщо в сім'ї один батько, то весь тягар виховання, а також матеріального забезпечення дітей лежать на ньому. Вдова, розлучена жінка чи незаміжня мати частіше за все намагається надати своїм дітям найбільш благополучні умови життя. Однак для цього вона повинна максимально включитися у трудовий процес, у зв'язку з чим часу на виховання дітей у неї залишається набагато менше, ніж у повній сім'ї. У такому разі дитина більшу частину часу надана сама собі. Недолік любові, турботи, ласки і просто спілкування з батьками може призвести до серйозних наслідків, таких як формування асоціальної поведінки дитини, бродяжництво, знайомство з вуличними дітьми, вживання алкоголю, наркотичних речовин тощо. Формується неправильне уявлення про сім'ю.

Дитячий заклад виступає в цьому разі як один з інститутів соціалізації дитини, який певною мірою формує світогляд дитини, його погляди на сім'ю. У дитини з'являються друзі, розширюється кругозір, з'являється нове коло спілкування.

Ще одна категорія сімей, які отримують підтримку держави, – це сім'ї з дітьми-інвалідами (інвалід – це особа, яка має порушення здоров'я зі стійким розладом функцій організму, обумовлене захворюваннями, наслідками травм або дефектами, що призводить до обмеження життєдіяльності та викликає необхідність соціального захисту, відповідно дитина-інвалід – особа віком до 18 років, визнана у встановленому порядку інвалідом). Дуже часто такі діти обмежені спілкуванням тільки з батьками. У дитячому закладі можна відчути себе звичайною дитиною, проявити себе, знайти підтримку.

Великої уваги вимагають асоціальні (антисоціальні) сім'ї, які вже перейшли межу неблагополуччя. Такі сім'ї зазвичай перебувають на обліку в інспектора у справах неповнолітніх, і установах соціального захисту. Для роботи з такими категоріями сімей необхідний комплексний підхід. У цьому разі в дитячому закладі з денним перебуванням дитині необхідний соціально-психологічний вплив.

У зв'язку зі змінами соціально-економічних умов життя зросла проблема безпритульності дітей. Багато сімей не тільки не виконують свої функції, але і стали фактором, що деформує соціальний та індивідуальний розвиток дітей. Нехтування інтересами і потребами дітей створюють реальну загрозу їх психологічному здоров'ю, інтелектуальному та моральному розвитку бездоглядних дітей. Надані самі собі, вони віддають весь час вуличним компаніям, безцільному проведенню часу, набувають досвіду правопорушень.

Таким чином, можна відзначити, що більшість дітей, які відвідують дитячий заклад оздоровлення і відпочинку з денним перебуванням на базі освітніх закладів, є соціально незахищеними. Саму тому до числа працівників табору входять психолог, соціальний педагог, фахівець з соціальної роботи. Більшість дітей вимагають посиленої уваги з боку школи, сім'ї, соціальних служб. З сім'ями групи ризику, а саме до таких родин можна віднести перераховані вище категорії сімей, необхідно проводити профілактичну, просвітницьку роботу для того, щоб сім'я групи ризику не стала неблагополучною сім'єю. І роль закладу в цьому разі – це профілактика девіантної поведінки, підвищення самооцінки дитини, прищеплення дитині соціально значущих понять, таких як сім'я, краса, батьківщина та ін.

Дітям із таких сімей потрібна підтримка соціального педагога і психологічна допомога педагога-вихователя. За короткий літній період (як свідчать студенти-практиканти літніх оздоровчих таборів) можна змінити позицію батьків у ставленні до дитини, вплинути на її соціальний статус в сім'ї. Індивідуальна робота з батьками ранком при прийомі дитини і ввечері під час бесід і консультування може переорієнтувати батьків і дітей в плані поведінки, а це важливий крок у соціалізації дитини. Впевненість у собі, підтримка батьків і педагога допоможуть дитині краще орієнтуватися в соціумі.

Особливе питання в дитячому колективі літнього табору – соціальна мобільність. Кожна дитина переміщується в соціальному просторі: це сім'я, школа, музична школа, театр, кінозали, вулиця тощо. В міському таборі формується спільність незнайомих або малознайомих, різних за віком та інтересами дітей. Це змінює позицію дитини в суспільстві, змушує її пристосовуватися до нового середовища.

Наприклад, дитині в таборі важко усвідомити зміну власного становища в зв'язку з падінням статусу в колективі: був старостою і відмінником, а в новому колективі не може сам застелити ліжко, спізнивається на режимні моменти, не вміє прийняти протилежну думку. Такі зміни в соціальній позиції дитини можуть впливати на її поведінку, систему стосунків у групі, установки, інтереси. На жаль, не всі діти швидко вирішують проблему адаптації у новому колективі. Соціалізація дитини в дитячому різновіковому колективі – це особливе питання організаційно-педагогічної і психологічної роботи в умовах дитячого закладу як тимчасового об'єднання дітей на невеликий проміжок часу.

Вихователям дитячого закладу слід враховувати, що процес пристосування дитини до нової субкультури буває дуже складним, але він необхідний для соціального становлення особистості. Наприклад, не

всі діти вільно минають перешкоди між соціальними ролями в колективі, а дитина, яка має талант і мотивацію, може легко просуватись на шляху соціального сходження. Мобільність завжди важко переноситься і дітьми, і дорослими, оскільки всім доводиться адаптуватись, налагоджувати нові зв'язки і боротись зі страхом втратити свій новий статус. Разом з тим шлях до нової соціальної ролі, до успіху завжди відкритий, і особливості його проходження можуть стати мотивом спілкування вихователя з дітьми.

Досвід підготовки студентів університету до виховної практики в дитячих закладах оздоровлення і відпочинку дозволяє вирішувати завдання розвитку вмінь із формування навичок соціальної мобільності у дітей. Ці питання є предметом розгляду на практичних та лабораторних заняттях. Шляхом інтерактивних вправ, застосування технологій ситуативного моделювання розглядаються ситуації прийняття особистості дитячим колективом з певною соціальною роллю і ситуації зміни статусу дитини в колективі. Мета таких занять: навчити студента майбутнього вожатого літнього оздоровчого табору допомогти дитині долати бар'єри при вільному переході з однієї статусної групи в іншу, зрозуміти, що головна перешкода виникає тому, що діти приходять із сімей з різними субкультурами. З'являється спочатку напруга, потім тривожність, яка, якщо не вжити необхідний вплив, може перейти в стрес. Формування навичок толерантної поведінки допомагає знищити тривожність і напругу в новому дитячому оточенні.

В дитячому закладі оздоровлення і відпочинку денного перебування активно використовуються ігрові форми, які позитивно впливають на виховання навичок спілкування в колективі, спрямовані на збагачення світобачення дітей. Ігрове дозвілля розподіляється за змістом і формами: колективні і групові ігри, спортивні і розважальні, пізнавальні і художні, творчі конкурси, вікторини, ігрові програми, ранки.

Дозвіллева самореалізація і соціалізація, як правило, забезпечується багатьма факторами і формами культурно-дозвіллевої діяльності. Народна культура в іграх

(традиції, звичаї, фольклор) з інтересом сприймається більшістю дітей молодшого і середнього віку. Внесення в рольові ігри етнокультурного змісту в більшості випадків вирішує пізнавальний підхід до соціалізації.

Демократичні форми самоврядування в дитячому колективі дозволяють розраховувати на ефективну культурну самореалізацію.

Висновки. Міський дитячий заклад оздоровлення і відпочинку з денним перебуванням може виконувати завдання осередку культури, організатора культурно-дозвіллевої діяльності, формувати виховний простір у позанавчальний період, тобто систему соціалізації особистості школяра. Сформовані і закладені в особистісну структуру школяра життєві цінності визначають його майбутнє соціальне обличчя.

Педагогічний колектив дитячого оздоровчого закладу оздоровлення і відпочинку з денним перебуванням у процесі вирішення основних проблем становлення особистості може усунути вплив негативних умов.

У теоретичному спрямуванні здійснюється перехід на ціннісні позиції: "життя", "людина", "суспільство", "природа".

Виховується ставлення до найвищих цінностей, і це є об'єктом постійної педагогічної уваги.

Створюються перші варіанти програми виховання, де визначається необхідний мінімум соціально-психологічних новоутворень школяра за період відпочинку.

Педагоги-вихователі вивчають і практикують інноваційні професійні вміння.

Перспективи подальших досліджень. Досліджувати більш детально проблеми оздоровлення і відпочинку дітей ми плануємо у подальшій нашій роботі. У зв'язку зі змінами у підході до виховної діяльності дитячих оздоровчих закладів існує потреба у створенні інноваційних проектів у сфері оздоровлення та відпочинку дітей, які потребують особливих умов для оздоровлення, та дітей-інвалідів. Варто вивчити питання про діяльність дитячого оздоровчого закладу на базі центру соціального обслуговування населення, дитячих притулків.

Література

1. Афанасьев С. П. Что делать с детьми в загородном лагере / С. П. Афанасьев, С. В. Коморин, А. И. Тимонин. – М. : Новая школа, – 1994. – 224 с.
2. Байбародова А. В. Виховна робота в дитячому заміському таборі / А. В. Байбародова, М. І. Рожков. – Ярославль : Академія розвитку, 2003. – 256 с.
3. Буданова Г. С. Літня країна дитинства / Г. С. Буданова // Народна освіта. – 2001. – № 3. – С. 26–34.
4. Газман О. С. Педагогіка в пионерському таборі / О. С. Газман, В. Ф. Матвеев. – М. : Педагогіка, 1982.
5. Досвід роботи вчителів та вихователів під час літніх канікул // Позакласний час. – 2000. – № 4.
6. Енциклопедія батьківства : посібник з сімейного виховання / авт. кол. за заг. ред. Є. І. Коваленко, С. В. Кириленко. – К. : КНТ, 2008. – 592 с.
7. Єнін О. В. Настільна книга вожатого табору відпочинку / О. В. Єнін. – Вид. група "Основа", 2008. – 138 с.
8. Закон України "Про загальнодержавну програму "Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини на період до 2016 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2009. – № 29. – С. 395.
9. Коваль М. Б. Ключ до успіху : посібник для працівників установ літнього відпочинку та оздоровлення дітей / М. Б. Коваль. – М. : НДІ сім'ї, 1998. – 136 с.
10. Концепція Державної цільової соціальної програми оздоровлення та відпочинку дітей на період до 2015 р. // Урядовий кур'єр. – 2010. – № 210, 10 листопада.
11. Макаренко І. В. Організація життя дітей в літньому таборі / І. В. Макаренко // Воспитание школьников. – 1996. – № 2–4.
12. Малафій Л. М. Організація діяльності оздоровчого табору з денним перебуванням дітей та підлітків на базі установ соціального обслуговування сім'ї та дітей / Л. М. Малафій, А. В. Зімнухова, А. П. Васенева // Беспризорный. – 2007. – № 3.

13. Методика роботи в літньому оздоровчому таборі : навч. посіб. / Є. І. Коваленко, А. І. Конончук, І. М. Пінчук, В. М. Солова. – К. : ІЗМН 1997. – 280 с.
14. Організація виховної роботи в оздоровчих закладах : метод. посіб. / упоряд. Н. О. Березіна, Н. І. Косарева, Л. М. Павлов, А. П. Тараканова. – К., 2004. – 220 с.
15. Організація літнього відпочинку дітей з урахуванням стану їх здоров'я на базі міських освітніх установ : метод. реком. / за заг. ред. В. І. Бондаря. – М., 1997. – 1549 с.
16. Подаруйте дітям усі барви літа : навч.-метод. посіб. з питань оздоровлення та відпочинку дітей / за ред. Н. Гиси та О. Жук. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2010. – 64 с.
17. Сисоєва М. Є. Організація літнього відпочинку дітей : навч.-метод. посібник / М. Є. Сисоєва. – М. : Гуманіт. вид. центр "ВЛАДОС", 1999. – 176 с.
18. Сисоєва М. Є. Основи вожатської майстерності / М. Є. Сисоєва, С. С. Хансова. – М. : Центр гуманітарної літератури "ФОН", 2002. – 128 с.
19. Соя М. М. Літо у червоному галстусі : метод. реком. для студентів-практикантів. – Івано-Франківськ, 1990.
20. Таран Ю. В. Соціально-педагогічна діяльність дитячого оздоровчого табору / Ю. В. Таран // Народна освіта. – 2004. – № 3. – С. 89–94.
21. Тимофеев Ю. Формы и методы организации досуга и оздоровления детей в условиях летнего лагеря / Ю. Тимофеев // Воспитание школьников. – 2002. – № 5.
22. Типове положення про дитячий заклад оздоровлення та відпочинку // Урядовий кур'єр. – 2009. – № 101, 10 червня.
23. Щуркова Н. Е. Жизнь как базовая ценность системы образования / Н. Е. Щуркова // Воспитание школьников. – 2011. – № 3. – С. 3–12.